

СУ “Христо Ботев“, гр.Кубрат

ПРОГРАМА

ПО ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ

I. Същност на гражданското образование

Гражданското образование е насочено към формиране на гражданско съзнание и граждански добродетели и е свързано със знания за устройството на демократичното общество, за правата и задълженията на гражданина и с умения и готовност за отговорно гражданско поведение.

II. Цел на гражданското образование е изграждане на автономна и активна личност, която:

1. разбира и отстоява общочовешките ценности, ценностите на демокрацията и човешките права, участва в гражданския, политическия и социалния живот по отговорен, съзидателен и ефективен за себе си и за обществото начин;
2. познава институциите, структурата и процедурите на демократичното общество, икономическите и политическите реалности на глобализацията се свят;
3. зачита значимостта на всяка човешка личност в многообразието от нейните идентичности, признава правото и ценността на различието, приема равнопоставеността на всички в общото социално пространство;
4. взаимодейства с членовете на семейството си, общността и другите хора по конструктивен и уважителен начин;
5. изразява обосновано и критично гражданската си позиция;
6. взема самостоятелни решения относно своето развитие, проявява инициативност и способност да си поставя цели, да планира и да обосновава действията си;
7. носи отговорност за поведението си и оценява влиянието на постъпките си за своя живот и този на другите хора;
8. познава механизмите на публичните институции и гражданското общество и проявява готовност за участие в тях.

III. Начини и форми за осъществяване на гражданското образование

1. Гражданското образование в училищното образование се осъществява:

- в процеса на придобиването на всички видове училищна подготовка;
- в часа на класа, включително и чрез ученическото самоуправление;
- в заниманията по интереси в рамките на целодневна организация на учебния ден;

2. Гражданското образование се осъществява интегрирано чрез ориентиране на обучението по общообразователните предмети към придобиване на ключовите компетентности по чл. 77, ал. 1 от Закона за предучилищното и училищното образование.

3. Изучаването на учебния предмет гражданско образование в XI и XII клас се осъществява в съответствие с държавния образователен стандарт за учебния план, за общообразователната подготовка и с учебните програми

IV. Изисквания за резултатите от обучението по гражданско образование.

1. НАЧАЛЕН ЕТАП НА ОСНОВНА СТЕПЕН

Област на Компетентност	Знания, умения и отношения <i>В резултат на обучението ученикът</i>	Теми	Предмети Клас			
			1	2	3	4
Междличностни отношения	<ul style="list-style-type: none"> ➤ умее да различава и описва свои и чужди чувства, да описва и дава примери за това, как чувствата влияят върху поведението; ➤ разбира и описва различия между хората по отношение на пол, възраст, раса, етническа принадлежност, професия; ➤ разбира промените във взаимоотношенията с другите хора, свързани с порастването; ➤ дава примери и описва поведение на сътрудничество; ➤ разбира как поведението на един човек може да помогне или да нарани другите 	<p>Моите приятели; Светът мен и около мен. Семейство и род Трудът на хората</p> <p>Автопортрет България - отечество на всички българи Хората-еднакви и различни</p> <p>Живеем заедно</p> <p>Детето и училището; Моето семейство</p> <p>Светът около мен; Аз и другите Работа в екип Приятелството Народната мъдрост-приказки на народите Произведения за родината</p>	<p>БЕЛ; Музика-1кл. Околен свят - 2кл. ОС - 1 кл. ЧО - 4 кл. ИИ - 3. клас Околен свят - 2кл. Ок. свят-2кл.</p> <p>БЕЛ -1кл. ЧО -4 кл. БЕЛ- 1кл. Мат. 3. кл.</p> <p>БЕЛ -2кл.</p> <p>Ок.свят-2кл</p> <p>БЕЛ -4 кл.</p> <p>БЕЛ-3кл. БЕЛ - 4 кл.</p>			
Социална среда	<ul style="list-style-type: none"> ➤ познава различни демократични форми на училищния живот и определя мястото си в тях 	<p>Текстови задачи Учението и трудът</p>	<p>Мат. 3. кл. Мат.- 4 кл. БЕЛ-3кл.</p>			
Права на човека	<ul style="list-style-type: none"> ➤ познава основните права на човека и права на детето, както и основни организации и институции в тяхна подкрепа; ➤ свързва правата с отговорностите, като се отнася с отговорност и толерантност при отстояването на правата си – сътрудничество и себеотстояване 	<p>Моите права и задължения</p> <p>Спортни игри</p>	<p>Ок.свят-2кл.</p> <p>ФВС- 4кл.,3.кл,2кл.,1 кл. ОС 1 кл.</p>			
Демократично гражданство	<ul style="list-style-type: none"> ➤ разбира своята идентичност като „гражданин на Република България“ и „гражданин на Европейския съюз“ през споделените граждански ценности и културни традиции 	<p>Моята родина; Празници и обичаи; Светът около мен; Национални символи Богатството на бълг. култура Държавни знаци</p>	<p>БЕЛ-1кл; 2кл ТП; Музика -1 кл., 2кл. ЧО - 3. кл. ИИ- 4кл. ОС - 1 кл. ИИ -2 кл</p>			
Идентичности различия в обществото	<ul style="list-style-type: none"> ➤ разбира принципите за равнопоставеност на половете. Познава значението на семейството и рода. 	<p>Детето в семейството Семейство, род, родословно дърво Народни празници и</p>	<p>БЕЛ-1кл., 2кл ОС 1 кл. Ок.свят-2кл.</p>			

Област на Компетентност	Знания, умения и отношения <i>В резултат на обучението ученикът</i>	Теми	Предмети
			Клас
			1 2 3 4
		обичаи	БЕЛ-3кл.
Власт, политика и Демократични ценности	<ul style="list-style-type: none"> ➤ разбира на базисно ниво необходимостта от държавни институции и дава примери за тяхната роля за развитието на децата 	България - нашата родина Свободна Бг	ЧО - 3. кл. ЧО - 3. кл., 4 кл.
Социална политика, справедливост и солидарност	<ul style="list-style-type: none"> ➤ осмисля значението на солидарността и сътрудничеството за постигането на лично и общностно благополучие; ➤ изгражда чувство на увереност и умения за общуване 	Светът около мен; Светът вътре в мен; Аз и другите	БЕЛ-1кл БЕЛ-1кл.,2кл. БЕЛ-3кл.,4 кл.
Глобализация, плурализъм и толерантност	<ul style="list-style-type: none"> ➤ разбира опазването на околната среда; ➤ осъзнава ключови понятия, като мир, война, справедливост, власт, толерантност 	Плакат за опазване на ок. среда Природата в родния край Природа и чов д-сти Човекът и ОС Първо и второ бг царство Свободна България Произведения за природата	ИИ - 3. клас ОС 1 кл. ИИ-2кл ЧО - 3. кл. ЧО - 3. кл. ЧО - 3. кл., 4 кл. БЕЛ-3кл.

2. ПРОГИМНАЗИАЛЕН ЕТАП НА ОСНОВНА СТЕПЕН

Област на компетентност	Знания, умения и отношения <i>В резултат на обучението ученикът</i>	Теми	Предмети
Междоличностни отношения	<ul style="list-style-type: none"> -обяснява влиянието на групата, приятелите и съучениците върху личния избор и поведение; -демонстрира умения за: отстояване на групов натиск и казване на „не“; - споделяне; -даване на обратна връзка; -влизане и поддържане на приятелски -взаимоотношения; сътрудничество; -разбиране на чувствата и преживяванията на Другите. 	Човекът и другите /“Серафим“/ „Малкият принц“ Светът на патриархалните хора и тяхната родова повеля-запазване и продължаване на рода /Дервишово семе/	БЕЛ- 6 клас БЕЛ – 8 клас
Социална среда	-познава различни форми на ученическо самоуправление;	Моите права и правата на другите	
Права на човека	- познава изборителното право в България; -дефинира основните права на детето и дава примери за	Българската конституция-основа на демокрация и толерантност	История и цивилизации

Област на компетентност	Знания, умения и отношения <i>В резултат на обучението ученикът</i>	Теми	Предмети
	документи, институции и организации, които ги гарантират; -оценява различието в контекста на правата на човека .		
Демократично гражданство	-разбира съдържанието на понятието „държава“; -осъзнава ролята на медиите и глобалната мрежа в обществения живот.	България - държава, страна, родина	История и цивилизации
Идентичности и различия в обществото	-познава и дава примери за етническа, религиозна и езикова принадлежност; -разбира общественото значение на различните професии и техния принос за общото благополучие; -осъзнава възможностите на образованието като фактор за личностното развитие; -разбира необходимостта от преодоляване на негативните предразсъдъци, включително и при работа в екип.	Население на Земята	География и икономика-5 клас
Власт, политика и демократични ценности	-познава принципите за разделението на властите и за върховенството на закона и може да дава примери за тяхното следване и нарушаване.	Институциите в модерната българска държава; Държавно устройство и териториално делене на България	История и цивилизации География и икономика-5 клас
Социална политика, справедливост и солидарност	-оценява значението на равенството, сигурността и толерантността в обществения живот на страната; -разбира смисъла на социалната справедливост и значението и за осигуряването на равнопоставеност, справедливост във и между отделните общности	Българският гражданин в началото на третото хилядолетие. Безнадежният свят на отхвърляните и онеправданите /“Зимни вечери“/	История и цивилизации БЕЛ – 8 клас
Глобализация, плурализъм и толерантност	-изброява негативни последици от демографския взрив; -разбира опазването на околната среда като	Население на България	География и икономика-8 клас

Област на компетентност	Знания, умения и отношения <i>В резултат на обучението ученикът</i>	Теми	Предмети
	стратегия за оцеляването и развитието на човечеството; -обяснява разпространението на световните болести и епидемии във връзка с икономическото развитие на отделните страни и региони.		

3. ПЪРВИ ГИМНАЗИАЛЕН ЕТАП НА СРЕДНА СТЕПЕН

Област на компетентност	Знания, умения и отношения <i>В резултат на обучението ученикът</i>	Теми	Предмети
Междоличностни отношения	показва умения за: изслушване, задаване на въпроси, перифразирание, даване и приемане на обратна връзка, споделяне и др.; решаване на конфликт; изясняване на собствените и чуждите ценности и очаквания във взаимоотношенията; изразяване на обич и близост; описва и интерпретира понятията приятелство и интимно партньорство – роли, права и отговорности; демонстрира разбиране за семейството като социална единица, за различните роли, права и отговорности в него и тяхната динамика в жизнения цикъл; демонстрира знания и умения за влизане в различни социални роли (ролева пластичност); описва и обяснява груповите процеси и роли, принадлежност към групи, лидерство; демонстрира умения за критично осмисляне на влиянията на културата, традициите, медиите върху взаимоотношенията	„Бай Ганьо“ „Дядо Горио“ Разказите на Й. Йовков Типове родителски контрол Население на България Междоличностни конфликти Социални групи Конформизъм	БЕЛ 11 клас БЕЛ 10 клас БЕЛ 12 клас 9 клас Психология География и икономика 10 клас Психология 9 клас Психология 9 клас
Социална среда	анализира проблеми на училищната общност, участва в диалог между заинтересованите страни, създава и осъществява проекти за развитие на училището като демократична общност		
Права на човека	познава равнищата на публичното управление и познава правомощията на местни властови институции и процедурите за взаимодействие на гражданите с тях;	Държавно устройство и административно териториално деление на България Местна власт	География и икономика 10 клас Етика и

Област на компетентност	Знания, умения и отношения <i>В резултат на обучението ученикът</i>	Теми	Предмети
	познава правата на групи със специални нужди – деца, хора с увреждания малцинства; разбира правата на човека като рамка, която може да служи за борба с несправедливостите	Основни права на човека „Шинел“ Поезията на Хр. Ботев и Хр. Смирненски	право 10 клас Етика и право 10 клас БЕЛ 10 клас БЕЛ 12 клас
Демократично гражданство	осъзнава статуса на гражданина и ролята му в публичния живот, разбира спецификата и значението на гражданското общество и различните форми на гражданска активност; осъзнава отговорността на отделния индивид в гражданското общество	Фейлетоните на Ал. Константинов Поезията на Н. Вапцаров Гражданско общество „Робинзон Крузо“	БЕЛ 11 клас БЕЛ 12 клас Свят и личност 12 клас БЕЛ 10 клас
Идентичности и различия в обществото	познава различни форми на расизъм, както и успешни практики за тяхното преодоляване; анализира ефективността на държавни политики за интеграция на групи със специални нужди от гледна точка на гарантиране на техните права и на концепцията за качество на живот	Население на света Стойността на победата и мира Малцинствени групи	География и икономика 9 кл. и 12 клас История и цивилизация 10 клас Свят и личност 12 клас
Власт, политика и демократични ценности	познава основните характеристики на модерните политически идеологии (ляво и дясно) и умее да прави анализ на политическия процес; разбира важността на активната позиция на гражданина и неговото взаимодействие с институциите за преодоляване на негативни обществено-политически явления и създаване на възможности за устойчиво политическо, икономическо и социално развитие; осъзнава значението на демократичните ценности и на демократичните институции за формирането на гражданска национална идентичност	Съвременни политически модели на света Блоковото мислене и волята на свръхдържавите Граждански и социални права	География и икономика 11 клас История и цивилизация 10 клас Етика и право 10 клас
Социална политика, справедливост и солидарност	осъзнава справедливостта и солидарността като основания на обществения живот в контекста на европейските ценности и проявява готовност за солидарни действия с нуждаещи се; запознат е с принципите и формите на хуманната социална работа, с актуални социални политики на държавата и социални проекти на НПО	Социалната държава Мир-солидарност Агресия Светът-разделен или обединен	История и цивилизация 10 клас Свят и личност 12 кл. Психология и логика 9 кл. История и цивилизация 10 клас

Област на компетентност	Знания, умения и отношения <i>В резултат на обучението ученикът</i>	Теми	Предмети
Глобализация, плурализъм и толерантност	осъзнава необходимостта от предефиниране на ключови понятия, като мир, война, справедливост, власт, толерантност, развитие пред лицето на съвременни глобални проблеми, като тероризма, бежанските кризи, екологичните проблеми и климатичните промени, анализира явления от обществения живот в страната, Европа и света от гледна точка на понятията за плурализъм и толерантност	Глобализация и регионализация на света. От традиционализъм към съвременната цивилизация. Африка и Азия след 1945г. Съвременният свят Между Изтока и Запада или Севера и Юга. ЮНЕСКО, НАТО, ЕС-създаване Миграционна криза	География и икономика-ЗИП 11 клас История и цивилизация 10 клас История и Цивилизация 10 клас Свят и личност 12клас

V. Изисквания при организиране на часа на класа

	Клас											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Патриотично възпитание и изграждане на националното самочувствие	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Толерантност и интеркултурен диалог	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1
Финансова и правна грамотност, вкл. и „Моето първо работно място“								2	2	2	2	12
Военно обучение и защита на родината									5	5		
Безопасност и движение по пътищата	16	8	8	6	6	6	6					
Защита на населението при бедствия и аварии и катастрофи; оказване на първа помощ	4	4	4	4	5	5	5	5	5	5	3	3
Превенция на насилието, справяне с гнева и с агресията; мирно решаване на конфликти	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2
Превенция на тероризма и поведение при терористична заплаха; киберзащита	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2
Кариерно ориентиране				1			1			1		
Превенция и противодействие на корупцията					1	1	1	2	2	2	2	2
ОБЩО	27	19	19	18	22	22	23	18	23	24	16	26

1. Гражданското образование в часа на класа освен чрез обучение за придобиване на компетентностите се осъществяват чрез занимания, дейности и проекти по тематични области, свързани със:

- патриотичното възпитание и изграждането на националното самочувствие;
- толерантността и интеркултурния диалог;
- финансовата и правната грамотност, в т.ч. избор на първо работно място;
- военното обучение и защитата на родината;
- безопасността и движението по пътищата;
- защитата на населението при бедствия и аварии и оказване на първа помощ;
- превенция на насилието, справяне с гнева и агресията и мирно решаване на конфликти;
- превенция на тероризма и поведение при терористична заплаха;
- превенция и противодействие на корупцията.

2. Гражданското образование в часа на класа се осъществяват и чрез дейности за последователно развитие на класа като общност и за ученическо самоуправление на ниво паралелка, клас и училище.

3. Примерни теми за часа на класа.

3.1. Патриотично възпитание и изграждане на национално самочувствие /5-12 клас по 4 часа/

- 22 септември – Ден на независимостта - 108 години от провъзгласяването на независимостта на България (1908 г.)
- Денят на народните будители – „да се знае, да се помни!”
- Свободата – състояние на духа. Какво значи да си свободен /144 години от смъртта на В. Левски ;139 години от Освобождението на България; годишнините от рождението и гибелта на Христо Ботев/
- И ний сме дали нещо на светът...” – делото на светите братя Кирил и Методий
- Българските традиции и обичаи – живи и днес
- Българските открития и светът
- По страниците на историята

3.2. Толерантност и интеркултурен диалог /5-7 клас по 2 часа; 8-12 клас по 1 час/

- Различни, но заедно!
- Дискриминация и расизъм в постмодерния свят;
- Образът на „другия“: етнокултурни стереотипи и предразсъдъци;
- Етническа и религиозна толерантност;
- Малкият принц и големите въпроси, които поставя;
- Аз и другият: Взаимоотношения и поведение; Тайните на общуването; Контрол и самоконтрол в отношенията ми с другите хора; Познавам ли себе си и хората около себе си
- 24.X.- международен ден на ООН. Обществото, в което живеея.
- 16 ноември – международен ден на толерантността
- 25 март - международен ден на търпението; търпението – слабост или безценна човешка добродетел/
- Приятелят – моето друго аз

3.3. Финансова и правна отговорност, вкл. Моето първо работно място /8-11 клас по 2 часа; 12клас- 12 часа/

Програми за 13-15 годишна възраст

- Това е моят бизнес!
- Европа и аз;
- Икономика на успеха;
- Семейен бюджет, личен бюджет – що е то?

Програми за 16+ годишна възраст

- Организиране на печеливша кампания за набиране на средства от дарители;
- Кредитните карти-удобство или проклятие?
- Предприемачество- алтернатива за младите хора;
- Учебен социален бизнес /учебна кампания със социално-екологична насоченост/;
- Умения за успех; /Тайните на успешните хора; законите на победителите/
- Ja titan /виртуално предприятие/;
- Skills for the future- насърчаване на предприемаческото образование;
- Бизнес етика.

3.7. Превенция на насилието и справяне с гнева и с агресията; мирно решаване на конфликти /5-12 клас по 2 часа/

- Online запознанства и връзки. Виртуално насилие;
- Какво поражда детската агресия – страх, стрес, медии, игри или нещо друго?
- Психическо малтретиране в ежедневието /Хората около нас – добри и/или лоши?; Как да се защитим от „отровните“ думи/
- Агресията – начин на оцеляване или жестока реалност.
- Младежката престъпност – насилие или упадък на нравите.
- Асертивен или агресивен – ти избираш.
- Какво представлява домашното насилие
- Физическо малтретиране на деца – разпознаване и реакции.
- Агресията при децата – реакция на силна тревожност или основен източник на енергия?
- Бори се за своите права – обяви се срещу насилието!
- Семейството – моята малка вселена. Отношенията между членовете му
- Отношенията ученик – ученик и ученик – учител; Идеалният ученик и идеалният учител – съществуват ли?

След 9-ти клас

- Възможни реалности за конфликта
- Медиацията – модерният начин за решаване на спорове.
- Моралният тормоз
- Агресията – първичен инстинкт или война?
- Агресията: само за мъже ли?
- Женската агресия: емоционално оцеляване?
- Насилие и масмедийна среда
- Човекът и неговите социални роли – доброволни или наложени; адекватност на поведението

3.8. Превенция на тероризма и поведение при терористична заплаха; киберзащита /7клас -1 час; 10 клас -1 час; 12 клас -1 час/

- Съвременният тероризъм и неговите проявления;
- Тероризмът –глобалното предизвикателство пред 21-и век;
- Защитени ли са социалните мрежи от киберзаплахи?
- Превенция - компютърни заплахи;
- Загадката „камикадзе”.
- Човекът (в)и обществото; човекът срещу обществото

9. Кариерно ориентиране /7 клас -1 час; 10 клас- 1 час; 12 клас -1 час/

- Готов ли съм да взема решение за избор. Моят стил за вземане на решение;
- Какво трябва да знам, когато търся работа; Аз сключвам трудов договор; Моите права на безработен;
- Подготовка за интервю, CV, мотивационно писмо;

- Цели и житейски планове. Професия и социален статус; „Модерни“ професии?
- Настъпателните в кариерата. Предприемчивостта. Нравствените характеристики на личността и професионалното развитие;
- Самоопознаване („откриване“ на себе си) и самоусъвършенстване . Оценка и самооценка на личностните качества.

3.10. Превенция и противодействие на корупцията /5-7 клас по 1 час; 8-12 -2часа/

- Икономически аспекти на корупцията;
- Противодействие на корупцията: Елементи на националната система за почтеност;
- Корупция и конфликт на интереси;
- Корупция и местно самоуправление;
- Корупция и съдебна власт;
- Какво представлява законът. Престъпление, вина, отговорност.

Програмата е приета на заседание на педагогическия съвет в СУ „Христо Ботев“, гр. Кубрат, протокол №4/13.02.2018г. и утвърдена със заповед № 355/14.02.2018г. на директора на училището